

Arsen Duplančić

TRGOVINA U SPLITSKOJ LUCI U SVJETLU
NEKOLIKO NACRTA IZ XVIII. STOLJEĆA

UDK 711.552 (093)(497.13 Split) "17"
Izvorni znanstveni članak
Primitljeno: 20. VIII. 1991.

Arsen Duplančić
Arheološki muzej
58000 SPLIT
Zrinsko-Frankopanska 25

U uvodnom dijelu iznose se podaci koji pokazuju važnu ulogu luke u društvenom životu Splita. Na to se vezuju vijesti o dućanima i tezgama koje su pojedinci držali u luci. Sačuvani su nacrti, prilagani uz molbe za dobijanje određenog mjesta u najam, koji pokazuju kako su izgledale tezge potkraj XVIII. st. i što se na njima prodavalo. Povezani s do sada objavljenim nacrtima, oni ujedno upotpunjuju sliku o urbanističkom razvoju tog dijela grada i potvrđuju točnost nekih detalja iz Adamove i Cassasove knjige.

Smještena u zavjetrini Dioklecijanove palače, splitska je luka bila ne samo pristajalište brodova,¹⁾ nego i mjesto na kojem se odvijao značajan dio društvenog života grada. U njoj su se npr. obavljali pravni poslovi (1448, 1495)²⁾ te otvarale i čitale oporuke (1603).³⁾ Dolasci raznih uglednika,⁴⁾ biskupa, gradskog kneza⁵⁾ i vojske te proslave pretvarali su luku u pozornicu na otvorenom. Pucnjava i počasne salve, glazba, raskošna rasvjeta pa i vatrometi (1770, 1825),⁶⁾ mnoštvo svijeta i bogata odjeća tvorili su dekor tim događajima. Poznati su opisi pompozno dočeka generalnog providura V. Vendramina 1708. i A. Moceniga III. 1717.⁷⁾ Barokni ceremonijal nalagao je da i manje važni događaji budu svečani. Zato kada nadbiskup P. Bizza kreće s pratnjom u vizitaciju Šolte 1750, njegov dolazak na galiju prati zvuk truba i bubnjeva.⁸⁾ Od službenih proslava na početku XIX. st. objavljen je opis obilježavanja ulaska francuske vojske u Beč 1809.⁹⁾ te dočeka i ispraćaja austrijske carice Karoline 1818.¹⁰⁾ Njen ulazak u luku ovjekovječio je slikar A. Barač ostavivši tako vrijedno svjedočanstvo o Splitu tog doba.¹¹⁾

Luka je, također, bila uključena u crkvene svečanosti jer su njome prolazile procesije. Sudjelovanje brojnog svećenstva na čelu s nadbiskupom,

predstavnicima svjetovne vlasti i građanstvo pružalo je prigodu za izljev raskoši. Iz XVIII. st. sačuvani su opisi nekoliko takvih događaja (1708, 1711, 1712),¹²⁾ a posebice se ističe ona iz 1770. u povodu prijenosa moći sv. Dujma u novi oltar.¹³⁾ Jedan ophod održan je 1715. nakon oslobođenja Sinja.¹⁴⁾ Ovdje treba dodati crkvene obrede na galijama i njihove blagoslove¹⁵⁾ te veoma zanimljivu proslavu dana gradskog zaštitnika sv. Dujma iz 1825.¹⁶⁾

Luka je, međutim, bila svjedokom i žalobnih povorki poput one u povodu smrti majke nadbiskupa S. Cupillija 1711.¹⁷⁾ i procesije održane 1784. u doba velike kuge.¹⁸⁾

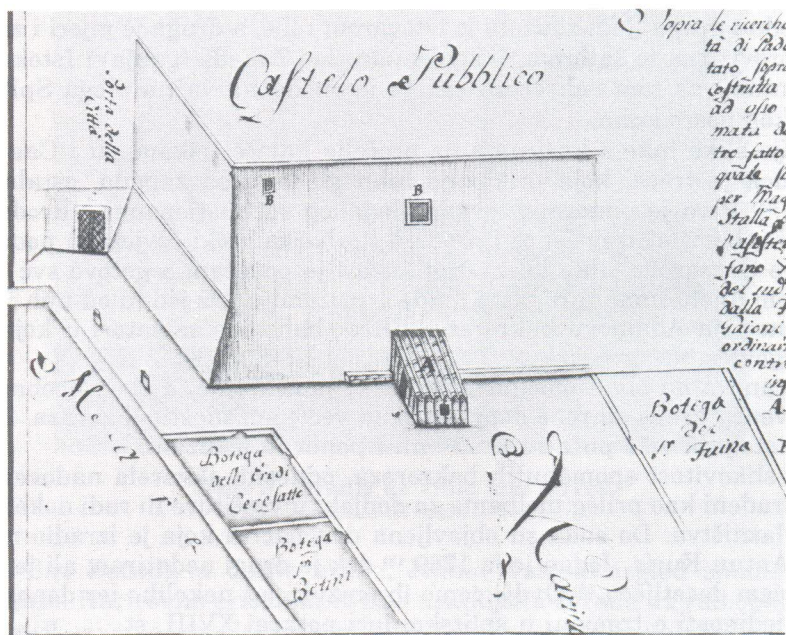
U vrijeme blagdana na obali su se održavala razna natjecanja.¹⁹⁾ Bile su to utrke (1806),²⁰⁾ alka pješice (corso del palio – 1825),²¹⁾ kukanja (1825)²²⁾ i regate (sredina XVII. st., 1767, 1795, 1825).²³⁾

Prigodu za zabavu, druženja i susrete nisu pružale samo nabrojene svečanosti. Na obali su postojale kavane, od kojih su neke imale igračnicu,²⁴⁾ i casino,²⁵⁾ a na početku XIX. st. u lazaretu je djelovalo kazalište.²⁶⁾ Uz jugoistočnu kulu Dioklecijanove palače bila je prizemnica za smještaj straže koja je čuvala obližnja vrata, a 1692. odobreno je da se na njenom mjestu sagradi krčma namijenjena vojnicima i straži.^{26a)} Na zapadnom dijelu luke nalazio se pak Zdravstveni ured i uz njega loža namijenjena pomorcima.²⁷⁾ Svemu tome treba dodati dućane i tezge s raznovrsnom robom. A upravo je trgovina imala važnu ulogu u životu grada: ona mu je donosila život, ali i smrt.²⁸⁾

Zahvaljujući izuzetnom položaju, Splitu je gravitirala gotovo cijela Dalmacija. "Nema dana – piše J. Bajamonti potkraj XVIII. st. – da iz ovih mjesta, pogotovo onih bližih ne dolaze ljudi da se opskrbe raznom robom i rukotvorinama i da u zamjenu donesu proizvode i plodove svojih krajeva, da obave kakvu razmjenu ili uglave poslove."²⁹⁾ Zato su u gradu postojali brojni dućani,³⁰⁾ a samo židovskih bilo je 32.³¹⁾ Osim toga roba se prodavala i na privezanim brodovima.³²⁾ Trgovina je bila živa i odvijala se gotovo svaki dan. To je bio povod splitskom nadbiskupu da uputi žalbu generalnom providuru zbog nepoštivanja crkvenih blagdana, a posebno nedjelje kada se, više nego drugih dana, cjenkalo i trgovalo.³³⁾ Uvaživši nadbiskupov prigovor providur F. Diedo donio je 25. V. 1762. odluku kojom ubuduće svi trgovci i dućandžije moraju u blagdanske dane svoje radnje držati zatvorene. Oni koji drže tjesninu i druge namirnice mogu ih prodavati na tezgi izvan dućana koji moraju ostati zatvoreni do "Zdravo Marije". Bit će dopušteno da dućani u kojima se prodaje kuhana hrana budu otvoreni do podne, a poslije i oni moraju biti zatvoreni do "Zdravo Marije". U protivnom svaki prekršitelj bit će kažnjen s 20 dukata, pored druge kazne koju će po svom nahodanju odrediti gradski knez.³⁴⁾

Mogućnost zarade trgovanjem privlačila je u Split brojne došljake. Među njima bio je npr. Giovanni Battista Astolfi, koji se doselio iz Kandije. Za vrijeme zadnjeg turskog napada na taj grad,³⁵⁾ on je izložio pogibelji svoj život i tamo ostavio sve što je imao te se nastanio u Splitu. Da bi osigurao

sredstva za život, obratio se generalnom providuru s molbom da mu dopusti podignuti mali dućan u luci uz gradske zidine, a na mjestu između ureda za tridesetinu, tj. carinarnice i stražarnice. Providur L. Donà odobrio mu je zahtjev 7. VIII. 1683, ali pod uvjetom da dućan bude malo udaljen od stražarnice. Osim toga Donà je zadržao pravo budućim providurima da ga premjeste kada im se to bude učinilo potrebitim. Dućan je pak mogao biti zidani ili drveni.³⁶⁾ Astolfi je prihvatio navedene uvjete jer 1723. nalazimo njegovu udovicu na popisu vlasnika dućana u luci koji općini plaćaju godišnji porez.³⁷⁾

Dućan N. Marenzija uz gradski kaštel – 1787.
(Foto: Archivio di stato – Venezia)

Doseljenik je bio i Antonio Mozzato. On je imao dućan na obali uz gradske zidine, površine od 10 ili 12 kvadratnih stopa, koji je sa sjeverne strane graničio s uredom za tridesetinu. Budući da za to mjesto nije imao investituru i nije plaćao porez, obratio se generalnom providuru s molbom da se to pitanje riješi. Providur A. Molin dao mu je 17. IV. 1690. investituru za traženo zemljište uz godišnji porez od tri dukata. Kao nadoknadu za neplaćene obveze bio je dužan da o svom trošku popravi krov trošnog mjesta (il colmo del luoco cadente) uz istočnu stranu ureda za tridesetinu, a koje treba služiti kao javna loža u luci.³⁸⁾ Poput Astolfija, Mozzato je prihvatio providurove uvjete jer se njegov dućan u luci spominje ponovno 1696. Tada

je, nakon vlasnikove smrti, sastavljen njegov inventar iz kojeg se vidi da je Mozzato prodavao raznovrsnu robu.³⁹⁾ Njegovi nasljednici zadržali su dućan pa se 1723. navode u popisu vlasnika dućana na obali.⁴⁰⁾

Zbog povoljnog položaja odobravanje trgovanja na obali služilo je mletačkoj vlasti i za nagrađivanje zaslužnih pojedinaca, kao što je to 1633. bio slučaj sa splitskim Židovom Jozefom Pensom.⁴¹⁾

Izgleđ splitske luke u drugoj polovici XVIII. st. prikazali su R. Adam (1757) i L. F. Cassas (1782). U Adamovoj knjizi kućice na obali vide se na slici grada gledanog sa zapada,⁴²⁾ a još bolje na slici južnog pročelja Dioklecijanove palače. Neke od njih imaju prugaste tende u prizemlju. U prednjm planu jedna grupa ljudi zauzeta je istovarom robe, a druga je mjeri i zapisuje pod improviziranim šatorom.⁴³⁾ Spojem antike, Zapada (galija) i Istoka (ljudi s turbanima) na tom bakrorezu sažeta je onodobna važna uloga Splita kao trgovačkog posrednika.

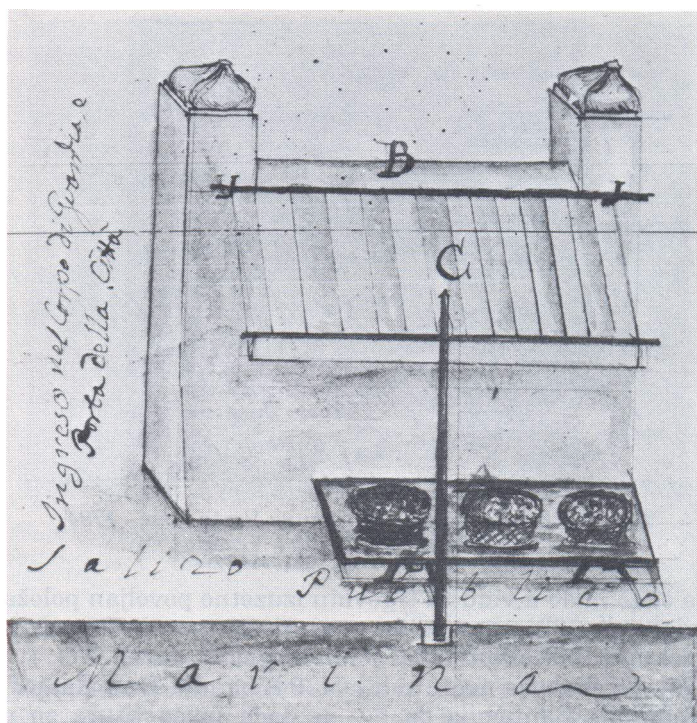
Dvije slike luke s kućicama uz pročelje Palače tiskane su i Casasovoj knjizi, dok je treća, koja prikazuje luku gledanu sa zapada, ostala neobjavljena.⁴⁴⁾ Prva je panorama grada gledanog sa Sustjepana.⁴⁵⁾ Brodovi natovareni robom, njen prijenos i prodaja (torbarka, neki čovjek na podiju) dio su druge Casasove slike luke. Broj kućica je povećan, a gotovo sve one na zapadnom dijelu imaju prugaste tende u prizemlju. Uz jednu od njih je šator poput onog na Adamovu bakrorezu. Bliže obali vide se šatori u kojima se, očito, trgovalo.⁴⁶⁾

Dućančici na obali omogućavali su krijumčarenje, a zbog neobavljenog zdravstvenog pregleda robe doprinosili su većoj opasnosti od zaraza. Zato su tijekom stoljećâ više puta rušeni,⁴⁷⁾ ali i ponovno podizani.

Na slikovitost spomenutih bakroreza, odnosno akvarela nadovezuju se crteži izrađeni kao prilog molbama za dodjelu investiture ili radi dokazivanja prava vlasništva. Do sada su objavljena dva nacrtâ koja je izradio mjernik Franjo Antun Kurir. Jedan je iz 1789,⁴⁸⁾ dok je drugi nedatiran, ali je nastao u sljedećem desetljeću.⁴⁹⁾ Ovdje ćemo ih objaviti još nekoliko jer donose neke nove pojedinosti o trgovini u splitskoj luci potkraj XVIII. st.

Prvi je nacrt iz 1787. Izradio ga je također F. A. Kurir na zahtjev Nikole Marenzija, doseljenog iz Padove,⁵⁰⁾ kojemu je pripadao mali drveni dućan pokriven crijepom (A). Bio je podignut prije više godina, a služio je kao brijačnica. U vrijeme velike kuge 1784. korišten je kao skladište državnih potrepština te kao staja za dva konja Piera Coldogne koji je bio pomoćnik narednika Stefana Novelera. Zapaljen je 1. X. 1784, što je sigurno urađeno u sklopu raskuživanja grada nakon prestanka epidemije u srpnju jer je i vatra korištena za dezinfekciju.⁵¹⁾ Po naredbi izvanrednog providura za zdravstvo A. Diedo, dućan je ponovno sagrađen. Bio je naslonjen na niski kameni zidić (klupu) uz podnožje mletačkog kaštela kojemu su označena dva prozora (B). Dućan je prikazan i na spomenutim Kurirovim crtežima.⁵²⁾

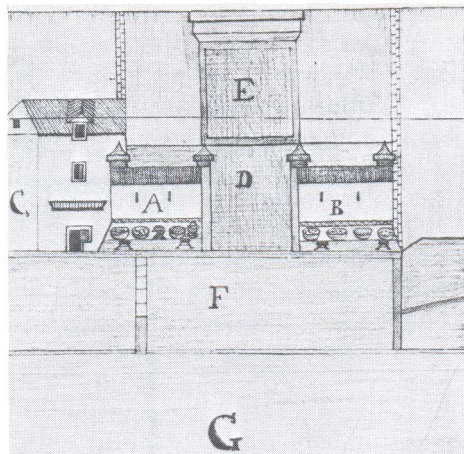
Na dnu nacrtâ vide se gradska vrata (Porta della Città) zvana Vrata mesnice,⁵³⁾ a uz rub obale dva mala stupa za vezivanje brodova. Lijevo su naznačeni tlorisi dućana Ceresatto i Betini (Botega delli Eredi Ceresatto,

Tezga J. Peresija uz Vrata luke – 1789.
(Foto: Archivio di stato – Venezia)

Botega S.ri Betini), a desno Fuina. Njihov vanjski izgled znamo po već objavljenim Kurirovim crtežima.⁵⁴⁾ Kao usamljena zgrada uz rub obale dućan Betini prikazan je na Cassasovoj slici južnog pročelja Palače,⁵⁵⁾ a vidi se zajedno s kućom Ceresatto na njegovoj panorami grada gledanog sa Sus-tjepana i sa zapada.⁵⁶⁾ Na to upućuju raspored vrata i prozora te oblik krova. Obje kuće označene su na njegovu planu grada⁵⁷⁾ kao i na ranijem Adamovu iz 1757.⁵⁸⁾ Narisane su također na Adamovu bakrorezu južnog pročelja Palače, ali kao izdužena zgrada što je posljedica perspektive.⁵⁹⁾ Osim toga nalaze se i na planovima grada F. i P. Gironcija iz 1784.⁶⁰⁾ Inače, dva dućana obitelji Ceresatto spominju se u popisu poreznih obveznika iz 1723.⁶¹⁾

Drugi nacrt koji se ovdje objavljuje datira iz 1789, a izradio ga je mjernik Petar Kurir.⁶²⁾ On prikazuje drvenu tezgu za prodaju voća (A) Jakova Peresija uz zid obrambenog dvorišta (B) ispred Vrata luke. Za zaštitu od nevremena tezga je bila pokrivena rogožinom i ceradom te prugastom tendom(C), što se slaže s objavljenim nacrtom F. A. Kurira iz iste godine.⁶³⁾ Prema legendi Peresa je tu već 20 godina držao tezgu, ali bez ikakvih isprava. Kurir naglašava da općinska kasa može od tog mjesta dobiti znatan godišnji kanon

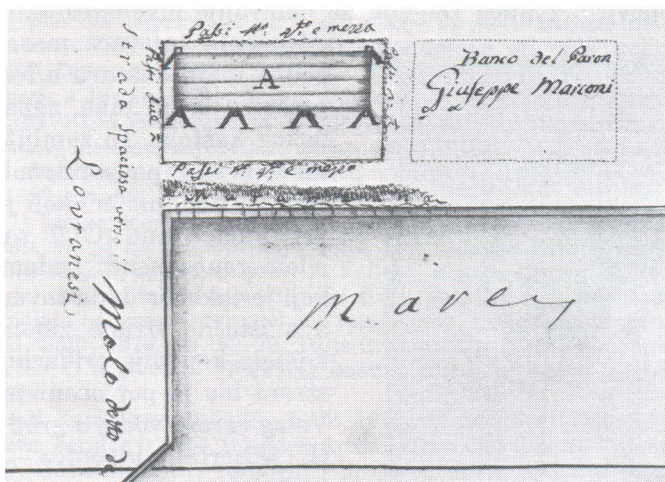
*Tezge N. Banfichija i J. Peresija uz Vrata luke – 1794.
(Foto: Archivio di stato – Venezia)*

(porez) jer je očito imao u vidu za trgovinu izuzetno povoljan položaj na ulazu u grad. Čini se da je nacrt nastao u svezi sa sporom između Peresija i šibenskog biskupa F. V. Scotija čiji je bio susjedni dućan.⁶⁴⁾

Na taj crtež vezuje se nacrt koji je 1794. izradio Ivan Radić.⁶⁵⁾ Bio je to prilog molbi Nikole Banfichija da mu se dade investitura za prostor (A) ispred zida obrambenog dvorišta Vrata luke (D, E), a koji je on posjedovao već dugo godina. Banfichi je želio podići tezgu za prodaju namirnica, tjestenine, sočiva, voća, konopa i drugog, kao što je to i do tada prodavao, a bila bi pokrivena ceradom i tendom.

Četvrti nacrt, koji se ovdje objavljuje je iz 1789, a izradio ga je Petar Kurir.⁶⁶⁾ On prikazuje tezgu (A) Ivana Moscovite koji se prije više godina doselio u Split, a bila je pokrivena rogožinom. Na njoj je Moscovita prodavao limune i naranče, ukiseljeno povrće, kućne potrepštine i drugo. Tezga se nalazila uz gat zvan Gat Lovranjana, što je još jedna potvrda intenziteta trgovine s Hrvatskim primorjem.⁶⁷⁾ Iz nacрта se, međutim, ne vidi koji je to od tri gata u luci.⁶⁸⁾ Lijevo od njega tezgu je držao paron Giuseppe Marconi, koji je imao dućan uz zid Palače i u kojemu je stanovao.⁶⁹⁾

Vlasnik susjednog prodajnog mjesta bio je paron Ivan Domjanović, zvan Mlade, povlašćenik iz Poljica,⁷⁰⁾ koji se doselio prije 38 godina. Iako se već koristio dijelom prostora luke, nije imao investituru pa ju je zatražio 1792. i uz to priložio nacrt koji je također izradio P. Kurir.⁷¹⁾ Bila je to drvena tezga pokrivena rogožinom, ali za razliku od prethodnih ona je imala oblik slova L. Na njoj je Domjanović prodavao limune i naranče, ukiseljeno povrće, jabuke, kruške, sočiva, tjesteninu, sušene i namočene bakalare, ribu, kućne potrepštine, ali i konope, deblji konopljeni konac i stupu. Ispred tezge bio je mali stup za vezivanje brodova (colona ove si ligano li Barcolami).

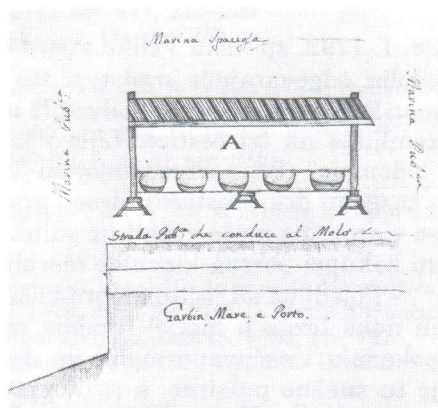

Tezga I. Moscovite uz Gat Lovranjana – 1789.
(foto: Archivio di stato – Venezia)

Nizu opisanih nacrtu pridružuje se još jedan iz 1792, koji je izradio Ivan Radmilović.⁷²⁾ On je bio prilog molbi Vicka Biglianija da mu se dopusti podignuti tezgu, pokrivenu rogožinom, uz prvi gat u luci.⁷³⁾ Na njoj bi Bigliani prodavao voće, sočiva, tjesteninu, ukiseljeno povrće, bakalare, konopce i slično. Molba mu je bila uslišana pa se zato 1807. našao u neprilici kada je po naređenju maršala Marmonta, a u sklopu njegova plana uređenja Splita, započelo rušenje gradskog kaštela i dijela kućica na obali.⁷⁴⁾ Zbog toga se 6. VIII. 1807. obratio Marmontu tražeći da mu se u zamjenu dade novo prodajno mjesto blizu crkve sv. Dominika ili negdje drugdje.⁷⁵⁾

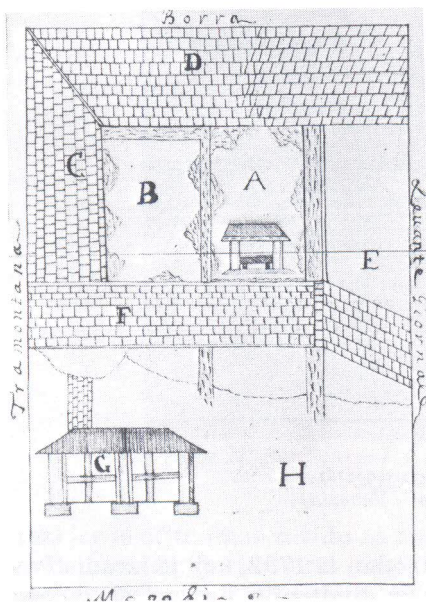
Radmilović nije vješt crtač i loše rješava problem perspektive. Zato nije jasno da li dvije crte uz rub obale označavaju stepenice. U potvrdnom slučaju to bi se slagalo s Cassasovom slikom južnog pročelja Palače gdje je obala prikazana stepeničasto⁷⁶⁾ poput onih u Veneciji. Po tom detalju Cassas se razlikuje od Adama i Kurira.

Posljednji među nacrtima koji se ovdje objavljuje ne odnosi se na tadašnju operativnu obalu uz pročelje Dioklecijanove palače, ali je tematski vezan

Tezga V. Biglianija – 1792.
(foto: Archivio di stato – Venezia)

uz trgovinu. Izradio ga je 1794. Ivan Radić kao prilog molbi Stjepana Tomića i Andrije Popovića, zvanog Dageta, za dobivanje inventiture.⁷⁷⁾ Ta dvojica

Daščara s tezgom S. Tomića i A. Popovića blizu klaonice – 1794. (foto: Archivio di stato – Venezia)

udruženih trgovaca mesara htjeli su podići malu daščaru s tezgom (A) na prostoru izvan luke, zapadno od gradskog kaštela. To zemljište bilo je omeđeno sa zapada zidom bastiona Bernardi (Bondumier) koji je služio kao vrt braći Brand (C),⁷⁸⁾ sa sjevera dijelom renesansnih bedema grada na koji je također dana inventitura (D), a s istočne strane zidom mletačkog kaštela koji nije prikazan. Na južnoj strani bio je popločani put koji je iz Velog varoša vodio u grad (F). U moru (H) je ucrtana klaonica – mesnica (G) po kojoj su prozvana prije spomenuta gradska vrata. Njen najstariji prikaz datira iz 1549. kada je prikazana na Santacroceovu poliptihu, a vidi se i na kasnijim planovima i prikazima Splita.⁷⁹⁾ Početkom XVII. st. bila je ruševna pa se stoka klala na ulici. Zbog opasnosti od zaraza, to je zabranjeno 1626.⁸⁰⁾ Neki popravci na klaonici bili su potrebni potkraj XVIII. st. Zato se

28. I. 1792. splitsko Veliko vijeće obratilo molbom generalnom providuru da odobri odgovarajuća sredstva, što je on uradio 13. ožujka.⁸¹⁾

Dva jarka, koji su odvodili nečistoću iz grada u more,⁸²⁾ dijelili su to zemljište na tri čestice. Lijeva je bila slobodna i na njoj su mesari držali "lodomaio" (B), na središnjoj su Tomić i Popović htjeli podići svoju daščaru s tezgom, dok je istočnu držao gradski knez i tu su mesari davali loj (E). To se vjerojatno može vezati uz odluku mletačkih predstavnika iz 1595. po kojoj su zakupci poreza klaonice morali knezu godišnje dati 1000 libara loja.⁸³⁾

Pojedinci su, očito, dobro uočili prednost koju nudi posjedovanje dućana ili neke teže u luci.⁸⁴⁾ Prodaja robe na ulazu u grad⁸⁵⁾ bila je unosna, što pokazuju i sačuvane molbe za dodjelu inventiture na tom prostoru. Život je tu snažno pulsirao, a raznovrsna roba, tende, brodovi i nošnje tvorili su zanimljivo šarenilo iza kojeg se, poput kulise, uzdizalo pročelje careve Palače. Sam dolazak brodom u luku pružao je putnicima nezaboravnu i veličanstvenu sliku na koju nisu mogli ostati ravnodušni ni Adam⁸⁶⁾ i Casas.⁸⁷⁾ Tijekom vremena, a na žalost i u naše doba, ta je slika izgubila na svojoj ljepoti i skladu neodgovarajućom izgradnjom i urbanističkim zahvatima.

B I L J E Š K E:

- 1) Sigurnijoj plovidbi doprinosile su i vatre koje su noću paljene na gatovima luke (podatak s kraja XVII. st.). I. Pederin, Mletačka uprava, privreda i politika u Dalmaciji (1409–1797), Dubrovnik, 1990, str. 143.
- 2) Važan ugovor s Jurjem Dalmatincem o gradnji oltara sv. Staša u katedrali sklopljen je 1448. upravo kod Vrata luke. M. Ivanišević, Juraj Dalmatinac u Splitu godine 1444. i 1448, Radovi Instituta za povijest umjetnosti 3–6, Zagreb, 1979–1982, str. 144, 154. M. Rismondo, Podaci o pomorskom životu u Splitu od 1494. do 1497. godine, Adrias 1, Split, 1987, str. 50.
- 3) L. Katić, Iz knjiga oporuka splitskog kaptola, Starine 49, Zagreb, 1959, str. 87.
- 4) Među njima bio je na proputovanju 1684. i vojvoda od Parme. Historijski arhiv u Zadru (dalje HAZd), spisi gen. prov. P. Valiera, knj. II, str. 377–377v.
- 5) Registro del ceremoniale che praticavasi fra il pubblico rappresentante veneto, e la città di Spalato nel corso intero del suo reggimento, Bullettino di archeologia e storia dalmata II, Split, 1879, str. 92–93. Tu je dokument pogrešno datiran godinom 1658. umjesto 1758. O tome vidi C. Fisković, Baština starih hrvatskih pisaca 2, Split, 1971, str. 171–172.
- 6) J. Bajamonti, Zapisi o gradu Splitu, Split, 1975, str. 264. Sveti Dujam i njegov blagdan kroz stoljeća, katalog izložbe, tekstovi: Arsen Duplančić i Renata Vujnović, Split, 1991, str. 11. D. Božić-Bužančić, Kulturni i društveni život Splita u prvj polovici XIX stoljeća, Dani hvarskog kazališta, XIX stoljeće, Split, 1979, str. 386.
- 7) G. Novak, Povijest Splita II, Split, 1961, str. 381. Tu pogrešno piše S. Molino umjesto A. Mocenigo III. J. Alačević, Diario estratto da quello del padre Zuane Cetinich raccogliatore delle notizie riguardanti l'arcivescovo Cupilli, Annuario dalmatico V, Zadar, 1890, str. 240.
- 8) L. Katić, Prilike u splitskoj okolici nakon odlaska Turaka, Starine 47, Zagreb, 1957, str. 263.
- 9) A. Duplančić, Katalog, u: Doba francuske uprave u Dalmaciji, Split, 1989, str. 72.
- 10) D. Kečkemet, Opis Splita u prigodi posjeta Franje Prvoga 1818, Kulturna baština 9–10, Split, 1979, str. 63.
- 11) Isto, str. 61. Z. Buljević, Tragovima starog Splita, Split, 1982, sl. 21.
- 12) G. Novak, o. c. (7), str. 378. J. Alačević, o. c. (7), str. 217, 221–222.
- 13) J. Bajamonti, o. c. (6), str. 262–263. G. Novak, o. c. (7), str. 380.
- 14) J. Alačević, o. c. (7), str. 234–235.
- 15) Isto, str. 220, 228. Za vojnike i veslače na galijama bila je u luci 1709. podignuta crkva posvećena sv. Jeleni. Isto, str. 213–214. P. Petrić, Sakralna topografija u staroj gradskoj jezgri, Kulturna baština 19, Split, 1989, str. 286.
- 16) Sveti Dujam..., o. c. (6), str. 11. D. Božić-Bužančić, o. c. (6), str. 386.
- 17) J. Alačević o. c. (7), str. 214–216.
- 18) I. Donadini, Otac Fedele iz Zadra: kuga u Splitu 1783–1784, Kulturna baština 18, Split, 1988, str. 75–76.
- 19) Registro..., o. c. (5), str. 123. Sveti Dujam..., o. c. (6), str. 6.
- 20) Sveti Dujam..., o. c. (6), str. 11. C. Fisković, Splitsko kazalište do sredine 19. stoljeća, Dani hvarskog kazališta, XIX stoljeće, Split, 1979, str. 209–210. D. Božić-Bužančić, Privatni i društveni život Splita u osamnaestom stoljeću, Zagreb, 1982, str. 151.
- 21) Sveti Dujam..., o. c. (6), str. 11. D. Božić-Bužančić, o. c. (20), str. 151. D. Marović, Povijest sporta u Splitu I, Split, 1990, str. 20.
- 22) Sveti Dujam..., o. c. (6), str. 11. D. Božić-Bužančić, o. c. (20), str. 154. D. Marović, o. c. (21), str. 35. To je igra vezana uz penjanje na stup, a ne dječja igra skrivača.
- 23) Sveti Dujam..., o. c. (6), str. 6. D. Božić-Bužančić, o. c. (20), str. 151, 158–159. D. Marović, o. c. (21), str. 28–29.
- 24) Ne znamo od kada su postojale kavane u luci, a za sada su najstariji podaci iz 1786. D. Božić-Bužančić, Prva poznata kavana na splitskoj obali, Kulturna baština 2, Split,

- 1974, str. 14–18. Ista, o. c. (20), str. 162–163. Koliko je kava onda bila cijenjena pokazuje činjenica da je njeno pijenje bilo uvršteno u protokol nastupnog primanja novog gradskog kneza. Registro..., o. c. (5), str. 105.
- 25) A. Duplančić, Prilog poznavanju luke i pomorstva Splita u 18. i 19. stoljeću, *Adrias* 2, Split, 1988, str. 77.
- 26) C. Fisković, o. c. (20), str. 351–352.
- 26a) Dozvolu za izgradnju krčme, ali uz uvjet da ne pređe visinu postojeće prizemnice, izdao je generalni providur A. Molin Jerolimu Kavanjinu 15. I. 1691. M. V. (=1692) uvažavajući njegovo zalaganje kao fiskalnog službenika Splita. Prizemnica se nalazila uz vrata koja su iz luke vodila prema crkvi sv. Dominika. Muzej grada Splita, arhiv Capogrosso-Kavanjin, sign. CC-30/XLIII: "Essendosi colla struttura delle nuove Mura di Spalato formato il corpo de Guardia dalla parte avanzata, che riguarda il Borgo di Luzaz, e la Chiesa di S. Pietro, à mezzo quella Cortina over Porta Cornara, e cessato per conseguenza l'obbligo di tener guardie de soldati alla Porta Vecchia, che dalla Marina conduce à S. Dom:co, rimanendo inutile una Tezza nell'angolo sinistro di quella Porta attaccata ad essa Mura Vecchia, quale serviva per ricovero de Soldati pred:ti." Kavanjinu se dozvoljava: "fabricarvi una Cantina che sarà molto commoda per i Soldati, cosi di Guardia, come di quelli ch'alloggiano il Quartieron grande ivi contiguo". O tim vratima i Vratima Corner te njima pripadajućim stražarnicama vidi A. Duplančić, Prilog poznavanju obrane Splita u XVII i XVIII stoljeću, *Vesnik Vojnog muzeja* 33, Beograd 1989, str. 130–131, 135. O velikom kvartiru za vojnike uz istočni zid Palače vidi A. Duplančić, Popisi državnih zgrada u Splitu iz god. 1789. i 1804, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 13, Zagreb 1987, str. 156, 166, 172–173.
- 27) A. Duplančić, o. c. (25), str. 73–75, sl. 3.
- 28) O kugama u Splitu vidi npr. D. Berić, Bibliografsko-statistički prilozi kužnih epidemija Splita u prošlosti, *Liječnički vjesnik* 8, Zagreb, 1950, p. o. str. 1–6. G. Novak, o. c. (7), str. 179–182.
- 29) J. Bajamonti, o. c. (6), str. 112. D. Božić-Bužančić, o. c. (20), str. 14.
- 30) D. Božić-Bužančić, o. c. (20), str. 13–14.
- 31) D. Kečkemet, Židovi u povijesti Splita, Split, 1971, str. 79–80. Š. Peričić, Dalmacija uoči pada Mletačke Republike, Zagreb, 1980, str. 135.
- 32) Godine 1750. vlasti su zabranile prodaju namirnica na brodovima. D. Božić-Bužančić, o. c. (20), str. 14.
- 33) Nadbiskupovu tužbu kao da potvrđuju prikazi Peristila tj. trga ispred katedrale iz 1757. i 1782, jer se i na njemu trgovalo, kako se to vidi na bakrorezima, odnosno za njih izrađenim akvarelima u Adamovoj i Cassasovoj knjizi. G. Novak, o. c. (7), str. 429. D. Kečkemet, Split na starim gravirama, Split, 1966, sl. 15. Isti, Louis François Cassas i njegove slike Istre i Dalmacije 1782, *Rad JAZU* 379, Zagreb, 1978, str. 91, 129, 136.
- 34) HAZd, spisi gen. prov. F. Dieda, knj. III, str. 184v.
- 35) Opsada je trajala od svibnja 1667. do početka studenog 1669. kada su Mlečani potpisali predaju tvrđave. *Vojna enciklopedija* 4, Beograd, 1972, str. 222–223.
- 36) Arhivska zbirka Arheološkog muzeja u Splitu, sign. 48 g 28.
- 37) D. Diana, Prilog prošlosti splitske obale, *Kulturna baština* 13, Split, 1982, str. 68.
- 38) Vidi bilj. 36. O loži u luci vidi A. Duplančić, o. c. (25), str. 75.
- 39) D. Božić-Bužančić, Interijeri kuće u Splitu u 17. vijeku, *Izdanje Historijskog arhiva u Splitu* 5, Split, 1965, str. 119, inventar njegove kuće na str. 165–168. HAZd, stara splitska općina, kut. 289, sv. 293, str. 113v–116v – inventar dućana sastavljen je 14. VIII. 1696.
- 40) Vidi bilj. 37.
- 41) I. Pederin, o. c. (1), str. 138–139.
- 42) Z. Buljević, o. c. (11), sl. 15. D. Kečkemet, Split..., o. c. (33), sl. 6.

- 43) D. Kečkemet, Split..., o. c. (33), sl. 8. Isti, Urbanistički razvoj splitske luke, Pomorski zbornik II, Zagreb, 1962, str. 1409–1410.
- 44) D. Kečkemet, Louis..., o. c. (33), str. 65, 150.
- 45) G. Novak, Povijest Splita III, Split, 1965, str. 7. Z. Buljević, o. c. (11), sl. 17. D. Kečkemet, Split..., o. c. (33), sl. 11. Isti, Louis..., o. c. (33), str. 43, 88, 127.
- 46) G. Novak, o. c. (45), str. 36. Z. Buljević, o. c. (11), sl. 19. D. Kečkemet, Split..., o. c. (33), sl. 13. Isti, Louis..., o. c. (33), str. 44, 90, 128. Isti, Urbanistički..., o. c. (43), str. 1410–1411. Veliko povećanje tog dijela zapadne obale vidi u: Brodosplit (monografija), Split, 1986, str. 31.
- 47) I. Pederin, o. c. (1), str. 150. D. Diana, o. c. (37), str. 65–66.
- 48) D. Kečkemet, Splitski kaštel, Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku IV-V, Dubrovnik, 1956, str. 279. G. Novak, o. c. (45), str. 66.
- 49) A. Duplančić, o. c. (25), sl. 4.
- 50) Archivio di stato – Venezia (dalje ASV), Rason vecchie, busta 178, dis. 579. Legenda nacarta glasi: "Adi – 13 – Aprile – 1787 – Spalato. Sopra le ricerche di D.no Nicolò Marenzi Nativo nella Città di Padova abbitato in questa Città, mi sono portato sopra questa Marina Pub.a nella Boteghetta costrutta di Tavole, e coperta di Copi serve ad uso di Barbieri allo Stesso Marenzi formata da più Anni come aparisce dall'incontro fatto da Pub.o Per.to Piero Corir – 1786 – 6 – Sett[em]bre quale serviva nel tempo della Peste l'Anno 1784 per Mgazeno di Pub.ci Materiali, non che la Stalla per due Cavalì del S.r Co: Piero Coldogna come l'Asistente del Ser.e Maggior di Bataglia Stefano Noveler, e fù incendiata per ordine del sud.o Sig.r p[ri]mo Ottobre – 1784 – come risulta dalla Fede fatta da Guardiano Pub.o Giacomo Gaioni, e rifabricada per ordine di S. E. Straordinario Angiolo Diedo, come si vede all'Incontro delineata figura formato da me infrasc.to Pub.o Per.o. A. Boteghetta Larga Piedi N:o 9, Lunga Piedi N:o 10. B. Balconi del Pub.o Castello che rigvardano la Marina. In fede di che. Franc[esc]o Ant[ont]o Corir Pub.o Per.to affermo."
- 51) I. Donadini, o. c. (18), str. 78–79.
- 52) Vidi bilj. 48 i 49.
- 53) O tim vratima vidi A. Duplančić, Prilog poznavanju obrane Splita u XVII. i XVIII. stoljeću, Vesnik Vojnog muzeja 33, Beograd, 1989, str. 130. Njihov prikaz na tom crtežu identičan je onom na crtežu zdravstvenog ureda iz 1796. A. Duplančić, o. c. (25), sl. 3.
- 54) Vidi bilj. 47 i 48.
- 55) Vidi bilj. 46.
- 56) Vidi bilj. 43, 44.
- 57) D. Kečkemet, Louis..., o. c. (33), str. 137.
- 58) R. Adam, Ruins of the palace of the emperor Diocletian at Spalato in Dalmatia, London, 1764, tab. II.
- 59) Isto, tab. VII. Na reprodukciji u mapi "Split na starim gravirama" (vidi bilj. 33, sl. 8) to se ne vidi jer je slika skraćena.
- 60) D. Božić-Bužančić, Tlocrt Splita izrađen 1784, Kulturna baština 5–6, Split, 1976, str. 56. Ista, Još jedan tlocrt Splita iz 1784, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 28, Split, 1989, str. 223.
- 61) Vidi bilj. 37.
- 62) ASV, Rason vecchie, busta 178, dis. 575. Legenda nacarta glasi: "Addi – 12 – Giug:o 1789 – Spalato. Giacomo Peresa da questa Città da – 20 – Anni c.a possiede senza alcun titolo il spacio controdelineato sopra cui tiene il Banco da Frutariol a lato destro esterno all'entrar nella Guardia di q[ue]sta Città alla Porta Marina Piedi .4. c.a distante dall'ingresso della Porta d.ta in Longhezza Piedi .3: c.a, e in Larghezza Piedi .2: c.a con il coperto postizzo di Striore, e Certata a riparo dell'ingurie del tempo, e Tenda di Tella. Dà questo Fondo o spazio il Pub.co potrebbe ritrar l'annuo onesto Cannone in Casa Pub.ca. In fede di che. A. Banco da Frutariol, al di fuori del Corpo di Guardia. B. Parte del Corpo di Guardia. C. Tenda sopra le Striore, e Cerata. Pietro Corir Pub.co Per.to ho form.to il pn.te così pregato dal sud.to Peresa aff.mo." Na

- nacrtu su još označeni luka (Marina), pločnik (Salizio Pubblico) i ulaz u stražarnicu i vrata grada (Ingreso nel Corpo di Guardia, e Porta della Città).
- 63) Vidi bilj. 48. O tim vratima vidi A. Duplančić, o. c. (53), str. 129–130.
- 64) D. Kečkemet, o. c. (48), str. 291.
- 65) ASV, Rason vecchie, busta 180, dis. 597. Legenda nacrtu glasi: "Addi 8= Agosto 1794= Spalato. Nicolò Banfichi di Paolo, nativo in questa Città di Spalato; Umilmente insta dalla Autorita Publica un Pezzo di un Fondo Libero, e non mai Investito da alcuna Persona, e ciò per formar un Bancho per vender Comestibili; Pasta, Legumi, Corde, Frutti, ed altro come fino ad ora vendeva il sud:o Nicolò; sono molti Anni a dietro che è possessor di sud:o Posto, e Fondo: Perciò insta dalla Aut:ca Pub:ca fare una Investita, con il Coperto o sia Tezza di Tole, Incerada, ed Tenda, per le Ingiurie della Piogge, ed altri Tempi Stravagioni, di Inverno, e di L'Istate; Il presente Fondo esiste apresso la Porta della Marina alla Sinistra per intrare in Città: Esibindo il d:to Nicolò Banfichi, a Contribuire un Congruo Canone nella Pub:ca Cassa, che dalla Autorità Sovrana le sarà imposto, non apportando verun Publico, ne privato Pregiudizio. Il contro Delineato Fondo, ed apogio e alla Baldiera infra la Porta della Marina, e la Bottega della Sig:ra Maria Relicta Ca: Berghelich; Il Fondo, ed Apogio, e Lungo Piedi N:o 10, ò sia Brazza Veneti N:o 4: 1/2 e Largo Piedi N:o 8: ò Brazza N:o 4: alto Piedi N:o 7 ò sia Brazza Veneti N:o 3: 1/2. Fra il Confini come risulta dalla contro Delineata Figura del Disegno di Aviso, segnato come si atrova. A. Luoco che Insta il Suplicante d'Investire, come possessor Antico. B. Luoco della 2da Baldiera Investito d'Giacomo Pesisa (sic!). C. Casa, Bottega della sud:a Sig:ra Rel[ic]ta Ca: Berghelich. D. L'Interno delle due Baldiere, e cio p[ri]ma Porta Marina. E. La Porta della Città, e della Gran Guardia d'Marina. F. Saliso Publico d'avanti le Porte della Marina. G. Marina Publica d'avanti la Porta della Città, Zuanne Radich De."
- 66) ASV, Rason vecchie, busta 195, dis. 809. Legenda nacrtu glasi: "Addi - 5 - Nov[em]bre 1789 - Spalato. Zuanne Moscovita da più anni comorante in questa Città tiene su questa Marina sopra il Fondo Pub:co un Banco da frutariol movibile coperto di Stuore (A) a riparo dell'Ingiurie de tempi con (nečitka riječ) Agrumi, Acidi, Massarizie, ed di se contribuire alla Pub:ca Rappresentanza. Il controdelineato Fondo è lungo Passa 4:1/2; largo Passa 2:1/2 esiste due Passa distante dal Molo denominato de Lovranesi fra Confini come risulta dal controdelineato Disegno. In fede di che. Pietro Corir Pub:co Per.to ho intenuo fedelm.te sud.to Spaccio." Na nacrtu su još označeni more (Mare), luka (Publica Marina), gat Lovranjana (Strada Spaciosa verso il Molo detto de Lovranesi), prostor susjedne tezge G. Marconija (Banco del Paron Giuseppe Marconi) i uz rub obale "maranzana".
- 67) D. Božić-Bužančić, o. c. (20), str. 12.
- 68) Usporedi spomenute planove grada Adama, Cassasa, F. i P. Gironcija.
- 69) Vidi bilj. 64.
- 70) Na temelju dukale od 6. VI. 1570. Poljičani koji su prebjegli na mletački teritorij dobili su povlašten položaj, tj. bili su oslobođeni određenih podavanja i dužnosti te izjednačeni s pravima starosjeditelja mjesta u kojima su se naselili (T. Erber, La contea di Poglizza, Annuario dalmatico II, Zadar, 1885, str. 233–234. Isto, Annuario dalmatico III, Zadar 1886, str. 58–60 – tekst dukale. A. Pavić, Prinosi povijesti Poljica, Sarajevo, 1903, str. 51–52 – prijevod dukale. I. Pivčević, Povijest Poljica, Split, 1921, dodatak Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku XLIV, Split, 1921, str. 99). Članovi obitelji Domjanović javljaju se kao kapetani i u XVII. st. C. Čičin-Šain, Pomorci i njihove obitelji u Splitu XVII. st, u: C. Fisković – L. Katić (i dr.), Četiri priloga historiji grada Splita XVII. i XVIII. stoljeća, Split, 1953, str. 44, 48.
- 71) ASV, Rason vecchie, busta 195, dis. 806. Legenda nacrtu glasi: "Disegno d'Aviso. Adi - 18 - Aprile 1792- Spalato. Paron Zuanne Domjanovich d.to Mlade q.m Stefano da 38. Anni circa comorante in Spalato dal Borgo Grande Privilegiato di Pogliza, possiede un Banco Movibile da Frutariolo, sopra questa Marina coperto di Stiore a riparo dell'ingiurie de tempi, sopra cui tiene, Agrumi, e Accidi d'ogni sorte, Pomi, Peri, Massaricie, Legumi d'ogni qualita, Paste, Cordami, Traina, Canevo, Stoppa, Bacalai

- Sutti, e Moli, Pesci. Lungo Passa Veneti Cinque abonda:te (il Passo è di Braza 2:) Largo 4ro e mezza; Senza verun Pregiudizio Pub:co, ò Privato, esiste tra Confini all'incontro Circonsritti. Insta umilmente dal suo Natural Principe l'Investita per l'approvazione del suo lungo inveterato possesso esibendosi contribuire un onesto Congruo Canone al Prencipe Serenisimo. In fede di che. Pietro Corir Pub.co Per.to aff.mo" Na nacrtu su još označene strane svijeta (Tramontana, Garbin), more (Mare del Porto), luka (Marina Spaciosa) i susjedna tezga parona I. Marconija iz Ankone (Banco di Paron Icoppo Marconi Anconitano).
- 72) ASV, Rason vecchie, busta 195, dis. 808. Legenda nacrtu glasi: "Addi 10= Se[tem]bre 1792. Vicenzo Bigliani nativo in Spalato, Umil[ian]te insta da q:ti Ill[ustrissi]mi ed Ecc[ellentissi]mi Pat[roci]ni, a formar un Banco Movibile, coperto de Stiore, per le ingiurie de Piogie, ed altri Tempi; e ciò alla Marina appresso il p[ri]mo Molo alla Sud:ta Marina, il qual luoco e Libero. E ciò per vender Frutti, Legumi, Pasta, Acidi, Cordame, Bacalai, e di altre cose consimili; Il Banco e lungo Piedi dodeci, o sia Brazza sei Veneti; Largo Piedi sei, Brazza tre Veneti; E ciò per pagare annuo Canone, o Livello, nella Publica Cassa Grande de Loro Ecc[ellentissi]mi Magistrato. A. Il oltre scritto Disegno, e Lungo P:i 12: Largo P:i 6. è alla Sinistra del Molo. Zuanne Radmilovich Diletante." Na nacrtu su još označeni luka (Marina Pub:ca, Marina Spaciosa), dio obale prema gatu (Strada Pub:ca che conduce al Molo) te strana svijeta i more (Garbin, Mare, e Porto).
- 73) Taj prvi gat bio je onaj zapadni, uz Betinijev dućan jer se tako naziva na jednom nedatiranom nacrtu protomajstora Gaspera Carsevanija s konca XVIII. st. ASV, Rason vecchie, busta 178, dis. 567. Legenda nacrtu glasi: "A. un pezzo di fondo alla Riva del Mare. B. da ponente confina Bottega del Sig:r Bastista Bettinni. C. da levante confina il Mollo p[ri]mo. DD. da mezzo Giorno il Mare. EE. da Grego livante il piano commune. disegno fatto da me Protto Gaspero Carsevani." Nacrt inače nije zanimljiv jer je to samo tloris gata i čestice uz Betinijev dućan.
- 74) D. Kečkemet, o. c. (48), str. 293–296.
- 75) F. Baras, Tri pisma maršalu Marmontu, Kulturna baština 9–10, Split, 1979, str. 53–54, 57.
- 76) Vidi bilj. 46.
- 77) ASV, Rason vecchie, busta 180, dis. 596. Legenda nacrtu glasi: "Adi 7 – Agosto 1794 – Spalato. Steffano Tomich di Pietro, ed Andrea Popovich detto Daghetta q:m Mattio, nativi nel Borgo Grande di questa Città, Negozianti Becheri Compagni Socij; Umil:te instanto dalla Autorità Pub:ca un Fondo Libero, e non Investito, e ciò per formar un Banco da Becheri con la Barachetta, e coprirla di Tole per le Ingiure di Piogie, ed altri tempi Stravaganti di Inverno e di L'Istate: Il presente luoco, o Fondo esiste apresso le Becharie sotto le Mura Pub:ca infra due Fossi che uniscono le Mundicie della Città e ciò esibindo li detti Tomich, e Popovich, uniti a Contribuire un Congruo Canone nella Publica Cassa, che dalla Autorità Sovrana li sarà imposto, non aportando verun Publico, ne privato Pregiudizio. Il contro Delineato Fondo, e Lungo Brazza Veneti N:o 20: circa, e Largo Brazza Veneti N:o 14- circa, e alto Brazza 10- circa, e fra Confini come risulta dalla contro Delineata Figura del Disegno di Aviso segnato il tutto come si atrova alla Sinistra p:r venir in Città. A. Luoco il quale instano li suplicanti di Ivestrire. B. Luoco Libero che li Becheri tengono li Lodomai. C. Mura del Orto delli Sig:ri Fratelli Brandis. D. Mura Pub:ca alta asaj sopra la quale fù una Investita. F. Luoco che tiene il N. H. Rap.te di Spalato, e li Becheri danno li Sevj, e pagano al Anno. F. Saliso Pub:co dal Borgo, conduce per le Becharie in Città. G. Becharia in Mare della Comunità di Spalato. H. Mare d'Fuori sino il Saliso. Zuanne Radich De." Na nacrtu su označeni i smjerovi vjetrova (Borra, Levante Giornal, Mezodi, Tramontana).
- 78) Investiturom iz 1745. kula unutar bastiona i vrt dani su poručniku Vicku Brandu. A. Duplančić, Popisi državnih zgrada u Splitu iz god. 1789. i 1804, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 13, Zagreb, 1987, str. 171.

- 79) Usporedi npr. Z. Buljević, o. c. (11).
- 80) I. Pederin, o. c. (1), str. 138.
- 81) HAZd, spisi gen. prov. A. Dieda, knj. II, str. 89v.
- 82) Oni se vide i na za sada neobjavljenom nacrtu dijela gradskih zidina P. Kurira iz 1782 (Archivio di stato, Venezia), a jedan od njih vidi se na planu grada F. Gironcija iz 1784 (D. Božić-Bužančić, Tlocrt..., o. c. (60), str. 56). O čišćenju kanala i ulica prvih godina XIX. st. vidi G. Novak, o. c. (45), str. 62.
- 83) G. Novak, o. c. (7), str. 267.
- 84) Na već objavljenom nacrtu F. A. Kurira vidi se tezga na kojoj se prodavala kaštradina (sušena bravetina). A. Duplančić, o. c. (25), str. 77, sl. 4.
- 85) Od Vrata luke preko trga ispred palače Milesi pa uz crkvu sv. Mihovila vodila je glavna ulica do upravnog središta grada, tj. do Komunalne i Kneževe palače. Vjerojatno se zbog toga na malom trgu uz crkvu sv. Mihovila nalazila berlina, tj. mjesto gdje su kažnjenici izvrgavani ruglu. Ona se spominje 1690. u svezi s procjenom kuće Filipa Stalia (HAZd, stara splitska općina, kut. 289, sv. 293, str. 46v). U dokumentu se kaže da je kuća bila na Trgu zeleni (Piazza dell'erbe) i da su uz nju bile kuće Buccareo, opata Celsija i Ivana Albertija. Da je riječ upravo o prostoru uz sv. Mihovila vidi se iz tlorisa palače Milesi iz 1751, gdje se tako naziva trg istočno od palače dok se onaj ispred nje zove Trg ribe (Piazza del pesce), a zapadni Trg drva (Piazza delle legna). (Naučna biblioteka u Splitu, katastik obitelji Milesi, M–666, str. 9. Ta dva zadnja naziva javljaju se i na jednom nedatiranom nacrtu iz druge polovice XVIII. st. A. Duplančić, Nekoliko splitskih kuća u XVIII. stoljeću, Kulturna baština 17, Split, 1987, str. 47). Potvrda tog naziva nalazi se i u vizitacijama nadbiskupa De Dominisa 1604 (ecclesiam s.ti Michaelis in platea olitoria), Cosmija 1682 (ecclesiam s.ti Michaelis Archangeli in platea herbarum) i Cupillija 1704 (ecclesiam s.ti Jacobi in Platea olitoria) te opisu splitskih crkava iz oko 1720 (S. Michele ad mare... e situata sulla piazza dell'erbe). (Historijski arhiv u Splitu, prijepisi dr. U. Krizomalija, str. 12, 16, 16, 17). U Hvaru je kao berlina služio stup za zastavu (šandarac). G. Novak, Hvar kroz stoljeća, Zagreb, 1972, str. 162.
- 86) D. Kečkemet, Neobjavljeni predgovor Roberta Adama knjizi o Dioklecijanovoj palači u Splitu, Građa i prilozi za povijest Dalmacije 9, Split, 1977, str. 239, 241.
- 87) D. Kečkemet, Louis..., o. c. (33), str. 33.

Arsen Duplančić

IL COMMERCIO NEL PORTO DI SPLIT ALLA LUCE DI ALCUNI DISEGNI DEL SECOLO XVIII

Riassunto

Nella parte introduttiva dell'articolo vengono presentati i dati che dimostrano tutta l'importanza che il porto ebbe nella vita sociale di Split (festività, cortei funebri, processioni, luoghi di ritrovo ecc). Secondo le informazioni dell'epoca non pochi negozianti gestirono botteghe e banchi di vendita nel porto data la redditività di negozi situati all'ingresso della città.

Grazie a disegni originali, fortunatamente conservati, che andavano allegati alle istanze di locazione per l'esercizio di commercio, possiamo avere un'idea ben precisa dell'aspetto esteriore dei banchi di vendita alla fine del secolo XVIII nonchè della merce che vi era esposta e venduta. Posti in connessione con disegni finora pubblicati questi schizzi rendono più completa l'immagine della situazione urbanistica di questa parte della città confermando così tutta l'esattezza di alcuni dettagli riprodotti nelle pubblicazioni di Adam e Cassas.